

An Doktor Augustin MORVAN

Bet ganet en eun atant e Lanniliz, e 1819, ez eas da Skol Vedisinerez an Arme Vor e Brest goude beza bet greet studiou siriuz-kenañ en eur skolach eil-derez.

Bet lakeet da vedisin trede klas er verdeadurez, e oe red dezañ rei e zilez, pa ne oa ket evid dond a-benn euz... an droug-mor !

Daoust da ze e talhas gand e studiou medisinerez e Pariz, leh ma teuas da veza iñtern e 1843. Kinnig a reas dezañ e batron rei e glianted dezañ. Med naha a reas pa gave gweloh dond en-dro en e vro henidig.

D'an oad a 28 vloaz e teuas da Vrest evid beza medisin. Med en hanter-hent, e teuas en-dro da Lanniliz, leh ma chomas a-hed e vuhez.

E 1856, e oe lakeet da Guzulier an ti-kêr, ha dilennet evel Mêr. Med ne blije ket e vennoziou d'an oll re. C'hoant gantañ diblasa ar vered a zo en-dro d'an iliz hag a hellfe kontamni puñs ar blasenn, an dra-ze ne blije ket d'an dud. Ouspenn e felle dezañ ma vefe lidet ar Gouel Broadel d'ar 14 a viz gouere. En abeg d'an traou-ze e oe red dezañ rei e zilez evel Mêr, daoust ma chome Kuzulier en ti-kêr. Adlakeet da Vêr dizale, n'en-doa ket droad d'ar ... hleier !

Mad evid an oll, e reas war-dro ar beorien. Ober a ra war-dro ar vedisinerez evid netra, war-dro yehed ar vugale-skol, war-dro an ospital. Evid stourm a-eneb ar fed ma varve kalz a grouaduriou, e roe aliou evid ma vefe maget ar re-ze gand o mamm.

Bet dilennet evel Kuzulier departamant e 1866, e tivenn ar mammou-dizimez ha neuze e oe lakeet eur skritell e brezoneg war mogeriou Lanniliz (n'on-eus ket adkavet ar skrid-se, mez e ouzom e oa evel-henn : « Tud Lanniliz, dilennet ho-peus eur mêr iñdign, votet ho-peus evid divenner ar gisti ! An doktor Augustin Morvan euz Lanniliz a zo tad ar gisti ! »)

Daoust da ze e ra e zeiz gwella evid ma hellfe tud Lanniliz derhel da zastum bezin war aochou Landeda, evid ma hellfe poderien Lanveur vernisa o fodou gand plom, en eur rei da houzoud e oa fall-tre lakaad gwinegr e-barz ar podou-ze.

D'an eil a viz gouere 1871, e oe dilennet da zepute. Moueziou e-noa bet evid eur votadeg en a-raog, pa 'n-oa ket lakeet e ano evid beza anvet.

Lakaad a raio da veza votet eul lezenn evid gwarezi ar vugale vihan, al lezenn Roussel-Morvan. Derhel a ra gand e vicher vedisin pa oa Depute, mez ne houlenn tra digand an dud.

Kollet gantañ e garg a vêt e 1877, ha goude-ze e garg a zepute - 9135 mouez o vond gand Montjaret de Kerjegu, henez a-du gand ar roue, ha 5281 gand Morvan, e tilezas ar vuhez publik.

Derhel a reas beteg e varo, d'an 20 a viz meurzh 1897, d'ober war-dro ar re glañv, ha da labourad evid dizoloi traou nevez. « Kleñved Morvan », anezañ eur gor analjezel, a zo bet roet e ano dezañ. Goude-ze e reas war-dro ar « Hore fibulel » hag e oa anvet ezel Akademiez ar Vedisinerez.

Gwella tra a helle ober kêr Vrest evid enori anezañ a oe rei e ano d'an ospital nevez a oa bet savet e plas velodrom Kêr ar Beg Kamm.

(Notenn gand **A. ar Merser**).

Amañ da heul e vo kavet eur skrid bet savet gand Morvan e 1871 evid an dilennadegou. Laosket on-eus anezañ evel ma oa, evel just, nemed tri vi-koukoug on-eus reizet.

Interesuz eo ken e-keñver ar politik en amzer-ze e Lanniliz, ken e-keñver ar yez. Skrivet eo bet ar memez ger e meur a zoare aliez, dre vraz e ro memestra an doare-distaga.

EUR GUER DA ELEKTOURIEN VA FARREZ.

Elektourien, va C'henvrois ha va Mignounet,

En eleksionou diveza evit mont da Gimper, ar veleien ho deus great quement varnon, hag ho deus va duet en eur façoun, m'am beus collet memez e parrez Lannilis. Ar vech kenta oa dign da goll, ha kredi a ran patant, man ho peus skoet en va enep, ouc'h bet aliet fall ha troumplet. En kredi a ran, ha rei em beus great va demizion eus a gonseil an ti-kear evit goulen ho mouechou adarre, hag anaout ha c'houi ho peus votet en va enep gant ho kuichegez vad.

Noun ket bet va-unan oc'h ober quemen-ze trizek Conseilleur all, dre istim ha karantez evidon, ho deus great ec'heiston. An diou farz eus a gonseil an ti-kear eta ho deus roet ho demizion, ha dre-ze e vezo eleksionou nevez. Gueled a raimp e piou e lakeoc'h o fizianç, pe er Gonselleurien goz, ho kenvroiz, ha c'houzoc'h da anaout a beb amzer, pe er veleien, pere ne dint nemet tud estren, o tremen dre'r barrez, ha no deus nag ho zud nag ho danvez en ho touez.

Pe guir houn bel duet, em beus c'hoant d'en em venna, hag e teuan da renta kount deoc'h eus ar pez em beus great, ha unan gant va C'honseil, epad moun bet Mear.

Affer ar bizin.— Gouzout a rit oll hoump bet ar ar poent da goll ar guir hon doa da vond d'an trouc'h bizin e parrez Landeda. Ar Prefet a ioa en hon enep, an affer a ioa kollet e Kimper.

Ar veleien ive a ioa en hon enep. Nag a vech em beus klevet ar Persoun hon deuz brema e Lannilis o lavaret dign : « Ha caout a ra deoc'h, aoutrou Mear, e mae ar rezoun vad ganeoc'h ? Evidom-me a gleff ar veleien all o lavaret no peus guir ebet, hag he colloc'h ho prosez. » — C'hounj ho peus oll eus a goumchou Kure Landeda : « Gueled a reoc'h, emeza, ar bizin o sevel oc'h beg tour Lannilis kentoc'h eget na veloc'h Lannisilis o caout perz ebet e bizin Landeda. »

Mad hon deus great noun pas ho c'hredi var ar poent-ze, ha kemeret avocat evit kas an affer da Bariz. Poania hon deuz ranket, ha skei var meur a zor, mæs hom prosez hon deuz gounezet; hag hon deuz desket penaoz councou beleien nint ket ato ker guir hag an Aviel .

Affer ar boderez. — Gouzout a rit marvad podou Lannilis a zo livet gant ploum. Mæs ne c'houzoc'h ket marteze penaoz ar ploum a deuz er guinegr, na penaos, ma teuffac'h da lakat guinegr en evach pe er bouet aozet er podou-ze, e c'helfac'h beza goal-glan ha memez ampouzounet.

Eur maleur bennak a ioa en em gavet en hom bro, hag ar Prefet a reas el lezen evit diven al liverez ploum. Gouscoude, abalamour d'an daloudegas vian euz an dra, noa ket possubl ho liva en eur fæçoun all. Lezen ar Prefet a ioa an taol a varo evit ar boderez, evit eur vicher hag a vag tost da dri c'hant den, ken e Plouvian, ken e Lannilis, e peleac'h e mae an darn vuya anezo.

Pa deuaz al lezen, mear Plouvian henn lennaz er pron en eur lavaret e ranket henn eulia. Me a reas an eurtet, hag eleac'h en em zoubla ar frap kenta, a en em lakeas da studia va c'hentel. Ober a rechon kement ha kement, ma teuas ar Prefet da gemeret va rezouniou da vad. Ar bodeurien n'int ket bet klasket morse da c'houde, hag o deuz bet gallet beva doc'h micher ec'heist diagent.

Daoust pegueit, brema, e pado kemen ze ?

Ar beurrien glan . — Brema e zeus 25 bloaz, pa zizrochon er vro-ma, chetu ama petra reat evit er beurrien glan : 40 skouet a veze paet beb bloas gant ar barrez d'an aoutrou Nettienne evit an aliou hag al louzeier a roe dezo. Neuze an aoutrou Salsac ha me a ioa galvet e conseil an ti-kear, hag ar Mear a broposas deomp daouanteri gant ar medicin kenta. N'en boue beac'h e bet o tiskouez d'ar Mear ha d'ar c'honseil penaos noa ket anter eus an 40 skouet evit taloudegez al louzeier ebken. En em glevet a rechomp ken entrezomp medicinet da rei hon amzer hag hom poan evit netra, var gondision evije hueleat ar zoum da brena louzeier. Hirio e tispigneur 200 skouet er bloas evit ar beurrien glan, eb ma ve koezet biskoas eun diner toul eus a guemen-ze en hom godellou.

C'hoas eo red lavaret hon deuz sougnet evit netra, e ser ar beurrien glan, koulz ar fermourien vian eget an artisanet dister.

Ranj great gant ar beurrien. — Pa deuchon da Vear, ar beurrien a ioa kalz muioc'h anezo eget hirio. Ar vugaligou a nevez ganet a veze douget gant ho mammou eus an eil ferm d'eben, dignan an oh amzer. Ne roet an aluzen nemet e tal an or, hag er goan oa truezus-bras ho gulet. Ar beurrien a gasse ho buez eus an eil dor d'eben, o reget inchou, hag a en em daole d'ar feneantis. Lod o doa re, lod all a varve gant an naoun.

Doc'h ar c'hostez all, an neb a rea an aluzen a veze intourdiet, insultet, ha nebaliez gourdrouzet.

Abaoue me great ar ranj gant ar beurrien, neus ket mui, na var dost, kement a glaskeurien : e 10 bloas, eus a 200 int deut da 140.

An Ospital. — Bara torz d'ar beurrien en ho iec'het, bara guiniz en ho c'hlenvet, bouteier da c'hoanvi, noa ket aoualc'h kemen-ze : red oa c'hoas rei dor zigor d'an

dud koz hag infirm dilezet gant an oll. Pell amzer a ioa e klevet menek eus eun ospital, mæs betek-enn den noa deut a benn d'enn ober, pa en en em gavas eur vaouez madelezuz bras, Madalen Abarnou, da gignik deomp ar zoum a 10,000 lur. Gant an arc'hant-ze, hag ive gant chicour an dieien pere ho deuz great ar c'hariou, gant chicour keriz, pere ho deuz dustumet ken entrezo ar zoum a 1,000 skouet evit ar mobilier, hon deuz gallet sevel eun ti kaer ha repui eur guchennat re goz, pere a vije marvet gant an naoun ha gant ar ienien araoc ho foent.

N'em kredoc'h ket ma kirit, toud ar re goz-ze ho deuz votet en va enep en eleksionou diveza, toud eb ma vije bet manket unan. Gouskoude ne ouffen kaoud abeg ebet enno, ne c'hellent ket ober en ent all. Ar billejou a ioa va ano varno, hag a ioa kasset dezo gant va mevel, n'int ket bet rentet ganto.. Dalc'het int bet gant ar seur pehini ne roe dezo nemet billejou ar gostezen all. Kemen-ze a ioa an taol traïs hag a ioa ker fall ec'heist man divije disroet liziri kasset dezo gant ar post. Noa ket ar vech kenta d'enn ober en ti-ze, mæs ar seurezet ne zellont ket oc'h ken nebeut.

Petra hon deus-ni great c'hoas ?

Inchou bras e pevar c'horn ar barrez;
Eul leur-guear paveet a nevez ;
Punsou e daou benn ar bourg ;
Eun ti-kear ;
Eur prospital.

Ar prospital koz a gavet dizoare ; buan eur prospita nevez, kaera ti a zo er bourg. Ar zant a zo kre he guein, leve mad en deuz, ha divar he goust voue lakeat 2,000 lur da brena meubl guiz kear ; ar zal ha campr an Escop a zo en dudi o gulet. Ne ket evit quemenn-ze, me goumz deoc'h, em beus tennet droulanç an aoutrou Persoun. Grit ar vad evit an droug, eme Jesus-Krist : penaos-ta an aoutrou Persoun en divije rentet an droug evit ar vad ? Mignonnet oamp, ha mignonnet oump bet keit ha moun choumet da veur, keit ha ma c'helche kaout eun izoum bennak ac'hanon.

Ar scolliou a zo bet guelleat ha kresket, ha dreist peb tra scol ar merc'het, pehini a ioa e touez an teil, e touez al loudouriez, hag a zo hirio e creiz an ear vad. Ouspenn-ze hon deuz staget outti eur scol evit ar vugaligou-vian, adalek an oad a zaou vloaz beteg an oad a seiz vloaz Ar zal dazil a zo leun pell zo hag a ra kant vad.

Bed hon deus krouet ive ar pezh a c'halveur e gallec *Caisse d'épargne*, hag eur Zociete evit an artizanet ho deuz c'hoant d'en em jicour ken etrezo e ken kaz a glenvet.

Toud an traou-ze a zo bet great eb taihllu nevez a enep façoun, gant an taillou koz hon deuz gallet erzel oc'h an dispign. An dervechou aner nint ket bet kresket, ha gouskoude, oc'h ober usach vad anezo, hoump deut a benn da zigeri inchou-bras a gleiz hag a ziou.

Chetu aze ta eur c'halz a draou krouet dre espernamant hag eb goulenn diganeoc'h eur guennec ouspenn ar gount coz. Mez ne ouffac'h kredi nag a boan em beuz bet gant lod anezo. Evit kempenn ar blacen, ha ledannad ar ru euz a benn an tour, e ranket krenna ar veret ; ha trouc'ha lod anizi, a lavare an aoutrou Persoun koz, a ioa

klasq affer oc'h ar relijion. Rak bep tro ma reur eun dra bennak ha ne mae ket en ho santimant, he meur o klask affer outti.

Chounj ho peuz c'hoaz marvad euz ar brezel hon doa bet da zouten oc'h an aoutrou Calvez. C'hoant en doa bet da lakat va c'honseil ha me er meaz euz an ti-kear. Noamp ket evit en em gaout a du ganta.

Mad ! ar pez a ioa fall d'an aoutrou Calvez, a zo en em gaved mad d'an aotrou Person brema. E façoun noa ket pec'het mui trouc'ha el loden euz ar veret, hag hon deuz bet counje da ledannad ru penn an tour eb beza daonet. Ne ket evit kement-ze ta em beuz oviz hirio gant ar persoun ; varlerc'h e klevoc'h an okasion. Diou abaden e 12 vloaz a gavan betek frank. A veac'h me klozet an affer koz, ma tigor eun affer nevez etre ar persoun ha me. Chetu aze tud, beleien, o micher eo lakat ar peoc'h da ren, hag e maint e guiz eur vegin o planta c'houez en tan. Prestik e veloc'h an anter euz ar barrez o sevel oc'h an anter all, ha ne vezo pennkaoz nemet hom beleien.

Ar memez digarez a guemeront ato ; ma na douch a unan ganto, ouc'h tud fall, eb feiz na relijion; no peuz santimant a zeurt. Ar veleien ebken n'int ket evit fazia; indi diana henn lavar. Guelomp eta hag hi a lavar guir. Evit an eleksionou, brema e zeuz dao pe dri bloaz, piou a ioa bet kaoz dan aoutrou Keratry da veza anvet ? Indi, indi, ho-unan, dre mo doa faziet ha droukaliet ac'hanoc'h.

An dro guenta, oant troet gant an aoutrou Kersauzon, eun den mad meurbet, eun den a relijion, emezo. Var ar lavarent, an aoutrou Conseil, hon depute koz, a ioa eun den defeiz ha diskiant, eat da fall en eun taol. Ha gouskoude kentoc'h noa seurt meuleudiou na vije great anezan dre'r prospitaliou; diskouez a rea d'an oll eul lizer kaër skrivet dezan gant an aoutrou Nescop.

Freuz-taol a voue, den n'en doa bet aoualc'h a voueschou evit mont d'ar gampr

Dan eil dro, pa deuchot da voti, an aoutrou Conseil, pehini a ioa bet diskaset ganto 15 dez araok, a voue savet da beb huela : an neb ho doa c'hoant da skei mad ha da c'hounit ar baradoz, a dlire rei ho mouez dezan.

Ober a rechont kement, o trei hag o tizrei, maa teuaz an aotrou Keratry da veza treac'h d'an oll : anvet oue depute en despet d'ar veleien.

Ha da poent voterez ar plebiscit, ne ket indi ho deuz lakeat ac'hanoc'h da lavarar
~ – IA – Voti – NAN – a ioa, emezo, voti evit an dizurs ha trei kein d'ar relijion. Ober a rechoc'h ec'heist moac'h kuzuillet. Daoust a c'hui a ioa kuzuillet mad ? Dabord henn guelimp.

O voti – IA, – e roac'h d'an Impalaër ar guir da ziscleria ar brezel euz he benn he unan hag eb konsulti den. Bet en deuz gallet dre-ze diskleria ar brezel d'ar Pruss, a lamet diganeoc'h ho tud hag ho tanvez. Mæs petra ra-ze dar veleien ? pa vez digoret an tan, ne ket indi a ia d'ar brezel. Ni hag hom bugale eo a rank bale.

Epad ar brezel diveza, poamp trubuillet oll, ha pa ranke betek an ezac'h iaouank kuitaat ho gragez hag ho bugaligou, ho peuz gueleet daou gloarek o tond d'ar gueur hag oc'h en em lakaat dignan guz. Neuze oant lostok hag e fallgalounent. Abaoue me mouget an tan, int ardisseat hag e savont ho fenn ; n'en em guzent mui evit caz dre'n tiez ar billejou da voti.

An dud a Ilis eta a joum er gueur, ha pe guir no deuz seurt da goll, ne reont van evit gueleet ar re-all o vond d'an tan. Abalamour da gueumen-ze ind troet aoualc'h oc'h ar brezel, ha na reont forz, hag e ve eun tam freuz etre hom bro hag an Itali evit lakat ar Pab var e dron.

Klevet ho peuz menek euz a « bouvoir temporel » ar Pab, da lavaret eo, euz a rouantelez ar bed a zo digouezet dezan er 1,000 bloaz bennak a zo. Evit ho lakat da gompren an dra e bergoumchou, em beuz c'hoant da ziskouez deoc'h petra oa ar parrechou en hom bro ha penaoz oant gouarnet abarz ar Revolution vraz, abarz 1789.

D'ar poent-ze, ar persoun euz ar barrez a ioa persoun ha mear assamblez. Ar gonselleurien na vezent ket anvet gant ar barressioniz ec'heist brema, ne dea er c'honseil nemet tud doc'h tro e zourn. Noa ket diez dezan ober e zantimant var bep tra ha renta cont euz an arc'hant a ioa dispignet; he gonselleurien ne gredent ket trei ho seot en ho guinou, lakeat e vijent e meaz gant kalz a zismeganç.

Abaoue neuze ar bed a zo troet, ar mear a vez kemeret en hom touez, hag ar persoun n'en deuz seurt da velet nemet var e iliz. Marteze e fazian eun nebeut var guemen-ze, er parrechou divar ar meaz ar persoun a en em emel neb aliez c'hoaz euz a afferiou an ti-kear.

Ar veleien ho deuz kerse atao d'an amzer goz moant mistri en Iliz hag er mez-iliz. Daoust a c'hui a gaffe mad dizrei en dro ?

Mad ! ar Pab a ioa e Roum ec'heist guechall ar personnet en hom parrechou : bet e zoa Pab ha roue assamblez. An dud euz a Roum ho doa kalz a respet. hag ho deuz ato, evit an Tad Santel ar Pab. Mez goulen a reant digantan losker afferiou ar bed-ma evit en em rei oll da afferiou ar bed-all, ervez coumchou Jesus-Krist : Va rouantelez ne de ket euz ar bed-ma. Goulen a reant ne vije ket ar c'houarnamant etre daouarn tud divroet, beleien deut euz a bevar c'horn ar bed. Goulen a reant erfin en em c'houarn ho unan ec'heist an oll broiou all.

Ar Pab ha Roumaniz noant ket evit en em glevet ; hag abalamour da guemen-ze, evit chicour ar Pab, pehini noa ket mui treac'h de dud, e kassemp beb bloaz de Roum forz Soudardet ha forz arc'hant. Lakeomp hon deuz dispignet eno eur 400 milioun en 20 vloas.

Ma vige bet c'hoaz an dispign-ze en divije great eur vad bennak ! Mez a veac'h medomp e brezel oc'h ar Pruss, moump en em gavet e goask hag hon deuz ranket gelver hom soudardet euz a Roum. Goulen chicour a rechomp ive digant an Itali.

Neuze ar Pruss a lavaras dizi : « Ar Francisien, keit a mo deuz gallet, o deus miret ouzoc'h mond da Roum ; grit hirio ar scouarn vouzar, lezit anezo etre va daouarn, ha me gonsanto ganeoc'h ar pezh a c'houlennac'h diganto e vean »

Aboue neuze ar Pab en deus eta kollet rouantelez ar bed ; ne de mui nemet Tad Santel ar Gristenien.

Ne ket e ve lakeat er prizoun ec'heist o peuz marteze klevet henn lavaret : O chom e mae en eur palez kaer anvet ar Vatikan, hag an Itali a ro dezan eur draik bennak ouzpenn 3 milioun er bloas, pomb guech muioc'h eget nan deuz an aoutrou Thiers evit gouarn ar Franç. Ne de mui Roue, an dra-ze a zo guir, hag en e blaç e zeuz eur roue all anvet Victor-Emmanuel, maz rentet a vez dezan na mui na meaz ar memez enoriou ec'heist d'ar Roue.

Ha brema c'hoant o peuz da c'houzout perak ar veleien a zao en va enep hag a lavar deoc'h houn eun den difeiz ha dilezen ? Mond a ran denn anzavi ouzoc'h e lealdet

Pe bed eanet ar brezel oc'h ar Pruss, pe bed coummanset ar peoc'h da zisken en hom kalounou hag an nec'hamant da dec'het diouzomp, ar veleien a zo deut d'en em gompren oa poent klask lakat ar Pab var e dron. Hag evit goulenn quemenn-ze, ho deuz reget e pevar c'horn ar Franç, ha kasset liziri `da zina e kement ti hag e kement scol a zo. Prest da c'houde, pa en em gavaz al liziri-ze e Campr an Deputeet, an aoutrou Thiers a bignaz er gador hag a lavaraz deomp : « Daoust a c'hui o peffe c'hoant da gaout eun tam brezel oc'h an Itali ? Non deuz ket a soudardet; hom fusuillou hag hom canoillou a zo dustumet gant ar Pruss ; bed hon deuz da bae dizi eun digoll a 5 miliar, ha 5 miliar, ma n'henn gousoc'h, a zo kement a arc'hant ec'heist hon deuz oll ken entrezomp Francisien. Red e vomp diempennet evit mond da glask affer oc'h den ebet. Ar Spagnn hag an Autrich a zo ive broiou katolik, ker katolik ha ni bembiz, ha gouskoude ne velit ket anezo oc'h en em daoler dignan ar beac'h evit hon Tad Santel ar Pab.

Ne doump ket guest da vrezeket.

Pe zeurt vad a raffe gourdrour, ober kaochou vean ? Ne vemp ket silaouet. Petra ! gourdrour, lakat ar ienien da ren, ar gassouni da sevel etre an Itali hag ar Franç, d'ar poent moup sklapet oc'h an douar, gouliet, dinerz, ha mom deuz izoum euz an oll ! «Nan, eme an aoutrou Thiers en eur finissa, ne c'hallan,goasso zo, ober seurt evit hon Tad Santel ar Pab, na ne rign seurt. »

Eulia em beuz great aliou an aoutrou Thiers; ne fell ket dign euz ar brezel, hag em beuz votet ervez va c'houstianç. Henn toui a c'hallan, oc'h ober kemen-ze, n'em hoa santimant fall ebet, n'em boa santimant ebet da vont a enep ar relijion.

Petra ! ganet oun ha savet en ho touez., 25 bloaz a zo moun dizroet ganeoc'h, bet oun ho mear epad 13 vloaz, hag abalamour ma tuio eur beleg bennak, deut on hom touez noun dare a beleac'h, hag a ielo kuit noun dare peur, hirio kure aman, ha

varc'hoaz persoun aount, abalamour ma tuio eur beleg bennak da va dua ba da lavaret deoc'h oun eun den fall, eun den difeiz, e kredoc'h anezan ? Mez anaout a rit ac'hanon, gouzout mad a rit pe seurt den oun. Peur ta em beuz great droug da zen ? ha peur oun manket da ober vad p'henn guellen ?

Ne de ket doc'h al lavariou, mæz doc'h an oberiou eo barn an dud.

Ha peguir ar veleien a zroug-prezeg ac'hanon, ec'h en em droign outto hag ec'h oulenign diganto pe seurt tud int. Lamit o sae dioutto hag e kavoc'h dignan tud ec'heistoc'h, sujet d'ar pec'het ha d'an oll infirmitiou. Sellit en dro deoc'h hag a veloc'h meur a exempl euz a guemen-ze.

Henn lavaret a ran deoc'h, ar veleien ho-unan a ra droug d'ar relijion en eur dama ar re-all. Gouzout a reont erfad an eleksionou a zo afferiou ar bed. Perak eta, beb tro ma vez eleksionou, e klaskont lakat an dud ignorant da sevel ganto en eur lavaret trei kein dezo a zo mont a enep Doue hag ar relijion ?

Lezomp an aoutrou Doue en he varadoz.

Eur guer pe zaou c'hoaz. Ar memez aoutrouien ne baouezont ouzign, hag a brezeg e zoun troet oc'h ar Republik rus. Daoust hag indi a c'hoar ho-unan petra leveront ? Abarz kaozeal, e vije dleet dezo en em entent var quemmen-ze. Man o deuz santimant da lavaret e zoun douguet da lakat skuill ar goad, e zoun eun den kriz ha dinatur, e respountign dezo : gueier ! ne ouffen ket ober drouk d'eur c'hrouadur. Va buez a zo tremenet en o touez, ha tremenet en eur ober vad.

Man o deuz santimant da lavaret e zoun douguet da lakat daouanteri al Ieviou hag an oll danvez, e respountign dezo : gueier ! gueier ato ! Red a ma ven en tu all da ziod ma na c'houessen em beffe kalz muioc'h da goll eget da c'hounit. Nestamant a c'houarz a ve dign. Petra ! an danvez am beuz bet doc'h va zud a ve lakeat e commun, ar guenneien am beuz bet kement all a boan o tastum a ve bannet e frip var an inchou bras ! Hag evit petra ? Evit mond daouanter gant lan Drotach ! Mall e vije dign guiska sae hir.

Ma votit evit an henn m'an henn, a lavarent c'hoaz er c'hadoriou, ho c'hilizou a vezo alc'hozet hag ho peleien kasset kuit. En tachad a zo abaoue, chetu me en dizro, hag e kavan dor zigor en ilizou, ha min vad dom beleien; nez ini anezo dignan-guz, dre c'hraç Doue ! Ar memez paeamant o deuz ato digant ar c'houarnamant, nez rabat ebet varna ; hag evit c'hoaz ne glevan ket e ve miret outto mont da gesta..

Perag e vije great goassoc'h dezo eget diagent ? Ar Republik ne ket ar pezh a roeur deoc'h da gredi. Gouarnamant ar Republik a zo evit ar vam-vro ec'heist gouarnamant an ti-kear evit ar barrez. Envel a rit ho conseil, hag ar gonselleurien hag er mear all. Daoust a c'hui a zisplij quemmen-ze deoc'h ?

Mad ! e pennn ar vam-vro e zeuz er Mear-bras, ennez eo Prezidant ar Republik. Keit a ma zai brao an traou en dro, henn dalc'him ; ma teuffe da veza fall, e trofemp

kein deza. Eur Roue a zo pell dioc'h quemen-ze. Eur vech galved d'an tron, e hag e lignez, fur pe sot, fall pe vad, a zo stag eno evid biken : Enoriou ha koumanant vad a zo.

Va guer a zo krenn, ha biskoaz ne gavoc'h troidellerez en va c'haouchou ; lennit, lennit eb damant, neuz gaou ebet ama.

Guelit brema oc'h pe gostez trei, gant piou sevel.

A.MORVAN.
DEPUTE.

E Brest, lekeed e gouaskerez gant J.-P. GADREAU, rû ar Ramp, 55.
1871.